

RESTAURATIESTUKADOORS BEWONDEREN ITALIAANSE MEESTERWERKEN

Leden van het Neerlandsch Stucgilde bezochten vorige maand Genua, om als vakbroeders inspiratie uit het verleden en heden op te doen. De Italiaanse stad staat vol barokke kerken en paleizen, waar de meester stukadoors naar hartenlust konden "watertanden" bij de mooiste fresco's en gestucte guirlandes. Absoluut hoogtepunt van de studiereis bleek de drie uur durende demonstratie van de 82-jarige stukadoor Peppetto.

Onder leiding van twee toprestaurateurs bezochten de leden van het Neerlandsch Stucgilde de Italiaanse stad Genua. De twintig leden van het Neerlandsch Stucgilde en hun partners, keken tezamen met hun nieuwe Erelid Jan van de Kant, vier dagen lang hun ogen uit: op elke straathoek valt een fresco of gestucte guirlande te bewonderen.

Als kinderen in een snoepwinkel

De gildeleden lieten zich bij de curator van Museo Sant Agostino goed informeren over de geschiedenis van de havenstad Genua. In zijn kelder liggen de overblijfselen van heel veel verwoeste kerken en belangrijke monumenten. In de museumkrochten bekeken de res-

tauratiestukadoors naar de opgegraven stukken van zuilen en engeltjes, om te zien hoe stucwerk toen was opgebouwd. De Nederlandse gasten huppelden als kinderen in een speelgoedwinkel langs alle brokstukken.

Het restaureren van fresco's

Van restaurateur Monica Piatti kreeg de groep uitleg over haar werkzaamheden aan de vele zwaar beschadigde fresco's die zij moet oplappen. "Een fresco heeft net als een schilderij een lijst, schildering en stucwerk", leerde Monica de gildebroeders. "Het één hoorde bij het ander. De metselaar die deze fresco's heeft uitgesneden als een plakplaatje moet ik nooit ontmoeten. Alle lijsten zijn verwoest. En dan

ook nog lagen lak eroverheen..."

Met een fijne naald brengt ze oorspronkelijk pigment aan in de dui-zenden gaatjes die ontstaan zijn in de schildering. De leden van het Stucgilde bekeken haar werk met een loep en het respect groeide met de seconde.

Palazzo Reale

In het Palazzo Reale mochten de Nederlandse gasten een heiligdom bezichtigen: het kantoor van de directeur. Hier heeft Monica vier maanden gewerkt aan een volledige opleving van de totaal vervuilde wanden en het plafond. Samen met andere restaurateurs moest ze letterlijk gummen, centimeter voor centimeter, tot het oorspronkelijke stucwerk weer tevoorschijn kwam. ➔

“Ons Neerlandsch
Stucgilde blijkt
uniek”

Het ene plafond was nog prachtiger dan het andere...

← Het resultaat is verbluffend en de gildeleden voelden zich vereerd dat ze tot het selecte publiek behoren die dit kantoor mochten bezichtigen. Ook de terrazzovloer moet vermeld worden als een staaltje van Italiaans vakmanschap. De trots van het paleis is de Spiegelzaal, naar voorbeeld van Versailles vervaardigd. Al het stucwerk werd hier ter plaatse vervaardigd. Het meesters oog onderscheidde er stucco polycromo, met meerdere kleuren, stucco doppia, een dubbele laag in mat of glanzende uitvoering en de stucco d'oro, de vergulde versie. In sommige kamers zijn honderden kilo's goud verwerkt!

Fresco op stof

Ook zwijmelden de restauratiestukadoors nog weg bij wandtapijten, die een soort linnen schilderijen blijken te zijn. Op het doek is een laag gips aangebracht waarin direct het kunstwerk kon worden aangebracht. Een soort fresco op stof. Telkens weer wilden de vakbroeders het recept van de mortels weten en het antwoord was telkens hetzelfde: drie delen zand, een deel vette kalk en marmerpoeder.

Marmerino

Met restaurateur Orlando Lastrico werd een bezoek gebracht aan Tempio di Flora. Ook hier was veel belangstelling voor de toegepaste technieken. De rose marmerino in afresco bestaat uit marmerpoeder met ossenbloed en wat zwart pigment. Het wordt vermengd met kalk. Hars en acryllijm komt hier niet aan te pas. Je brengt vier lagen aan: de eerste met zand, de tweede en derde met steeds fijnere materialen en de laatste met kleur. Het vocht kan door alle lagen weg dus de kans op schimmel is zeer gering. Tip voor belangstellenden: Wie Tempio di Flora Genua intoetst kan alles bekijken op You Tube!

De hand van de meester

In vier dagen Genua wachtte het Neerlandsch Stucgilde vol spanning op het hoogtepunt: een demonstratie van vakmanschap door de 80-jarige Romano Peppetto. Romano scheidt uit de vrije hand, mano libera, zoals voorheen alle stukadoors in de stad dat deden. Hij heeft veel bijzondere werken op zijn naam staan en doet vooral waar hij zin in heeft: boetseren met

zijn zelf uitgevonden mortelsamenstelling. Daar zit naast zand en kalk ook tegellijmpoeder in. Met een olijke blik vertelde hij: "Dit piastrellite breekt nooit, ook niet als je er een hoofd van maakt. Het hecht direct door de lijm en de mortel zelf kun je nog uren gebruiken."

Spelen met basismateriaal

In een lijst maakte Romano voor de

Romano Peppetto aan het werk

Kapotte restanten waren extra interessant voor de Gildebroeders, omdat ze dan de laagopbouw konden bekijken.

Hoe kun je alle indrukken beter verwerken dan even uit te rusten op een bankje?

Gildeleden in drie uur tijd een ornament uit de vrije hand. Hiervoor gebruikte hij niet meer dan een potlood, spijkertjes, lepel, boetseermesje en kwastje. En plastic handschoenen, want de mortel is agressiever door de lijm. Ademloos keek de Nederlandse delegatie toe hoe er in snelle bewegingen uit het blote hoofd en met de vrije hand een rozet binnen de lijst

werd getekend. Met een soort zelfgemaakte passer ontstonden cirkelvormen en Romano plukte wat happen mortel van het geheel om vingervlug guirlandes te boetseren. Met zijn mesje stuurde hij bij. Zo kreeg een blaadje in een mum van tijd nerven. En het kwastje werd bevochtigd om de glans erin te brengen. Orlando lichtte toe: “Je moet durven spelen met je basismateriaal, zoals hij dat doet. Een beetje vocht erbij of juist wat marmerpoeder om het lobbiger te krijgen. Ik maak een scagliola sneller met gips dan met marmerpoeder. Maar wil je vertragen dan doe je daar wat melk in, het zuur daarin stopt de binding.” Bekijk een compilatie van het meesterwerk, gemaakt door gildebroeder Henk van Gils, op NOA Web TV.

Waar broederschap

De Gildeleden maakten met elkaar een prachtige reis en deden veel inspiratie op. “We realiseerden ons dat het Neerlandsch Stucgilde toch echt wel iets bijzonders is”, vertelde

Anton van Delden. “Eerder hoorden we het ook al in Engeland en Duitsland, nu in Italië, dat onze samenwerking en kennisdeling als vakbroeders onder elkaar uniek is. Deze grote mate van collegialiteit zijn we nog nergens tegen gekomen. Het gilde staat ook echt voor het samen bevorderen van de kwaliteit van restauratief en decoratief stucwerk. Ons broederschap willen we ook doorzetten naar de volgende generatie. In januari studeert er weer een lichte restauratiestukadoors af en we zijn al weer druk bezig om een nieuwe opleiding te kunnen starten.” De afsluitende tip is dan ook: Krijg je als ervaren stukadoor de kriebels als je leest over meesterlijk stucwerk en bijzondere technieken? Hou dan de informatievoorziening over de restauratieopleiding goed in de gaten!